

Календар знаменних і пам'ятних дат
(The Calendar of Significant and Memorable dates – February—2025)

Лютий

2 лютого – 260 років від дня народження Тимофія Федоровича Осиповського (1765 – 1832), *українського математика, доктора філософії*

Тимофій Осиповський—професор, завідувач кафедри чистої математики, ректор Харківського університету (1813 – 1820, нині – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), організатор і керівник «Товариства наук при Харківському університеті», редактор журналу «Український вісник». Автор посібника «Курс математики» (у 3 т.), філософських творів «Про простір і час», «Міркування щодо динамічної системи Канта» тощо.

2 лютого – 180 років із дня народження Івана Павловича Пулюя (1845 – 1918), *видатного українського вченого, винахідника, громадського діяча*

Іван Пулюй — український фізик, астроном, електротехнік, енергобудівник, педагог, поліглот (знав 15 мов), доктор філософії Страсбурзького університету, приват-доцент Віденського університету, професор експериментальної та технічної фізики Празького політехнічного інституту, дослідник неонових світла, один із відкривачів рентгенівських променів. Автор близько 50 наукових і науково-популярних праць із молекулярної фізики, електротехніки, конструкцій телефонних станцій та абонентських апаратів. Одним з улюблених занять Івана Пулюя був переклад релігійних праць із стародавніх мов. Разом з відомим істориком, письменником, етнографом, перекладачем Пантелеймоном Кулішем та письменником Іваном Нечуй-Левицьким Іван Пулюй зробив перший переклад українською мовою Нового та Старого Завіту.

Іван Пулюй був дійсним і почесним членом Наукового Товариства імені Тараса Шевченка, належав до когорти вчених світової слави, що формували світ ХХ століття.

3 лютого – 100 років від дня народження Бориса Миколайовича Андрійченка (1925 – 1999), *письменника, публіциста, журналіста*

Борис Андрійченко – уродженець Харківської області, під час тимчасової окупації України фашистами був вивезений на примусові роботи до Німеччини, де брав участь у діяльності підпільної організації «Месники». Пережите письменником знайшло відображення в його творах, зокрема в повісті «Месники» (1959), романі «Вогонь і попіл» (1986). Автор зірки оповідань «Степові далі» (1958), повісті «Радість» (1961, про трудові будні працівників села, кохання, пошуки героями свого місця в житті), літературно-критичного нариса «Біля джерел творчості» (1975).

4 лютого – Всесвітній день боротьби проти раку

Мета цього дня, що проголошений «Міжнародним союзом боротьби з онкологічними захворюваннями», – підвищення обізнаності людей про рак як одне з найстрашніших і згубних захворювань нашої сучасної цивілізації.

За даними ВООЗ, є більше 100 видів раку, від якого щорічно помирають мільйони людей. Відомо, що 43% ракових захворювань можна було б запобігти за умови дотримання елементарних норм здорової поведінки: утримання від уживання тютюну, фізична активність, збалансована та здорова їжа, своєчасна вакцинація проти вірусів, уникнення тривалого перебування на сонці та в солярії, своєчасна діагностика й увага до власного здоров'я.

4 лютого – Міжнародний день загальнолюдського братерства

23 грудня 2020 року Організація Об'єднаних Націй затвердила резолюцію, у якій проголосила 4 лютого Міжнародним днем загальнолюдського братерства. У цей день 2019 року під час Апостольської подорожі до Об'єднаних Арабських Еміратів Папа Франциск і Великий імам Ахмад Аль-Таїб підписали «Документ про загальнолюдське братерство заради миру у світі та спільного співіснування». Щоб підкреслити значення цієї надзвичайно важливої ініціативи, 21 грудня 2020 року Генеральна Асамблея ООН схвалила пропозицію Верховної комісії відзначати кожного 4 лютого Міжнародний день загальнолюдського братерства й закликала держави-члени ООН, громадські та релігійні організації започаткувати це свято з 2021 року.

5 лютого – Всесвітній день читання вголос

Цю подію відзначають щорічно *першої середи лютого*, а започаткована вона міжнародним освітнім проектом «LitWorld» у 2010 році. Мета – заохочення всіх людей, особливо молодого покоління, до читання книг. Крім того, свято надихає до спілкування та обговорення прочитаного разом із родиною, а також із друзями.

7 лютого – 100 років від дня народження Миколи Борисовича Ніколаєва (1925 – 2012), художника декоративного мистецтва

Микола Ніколаєв упродовж 1950—1993 років працював на Будянському фаянсовому заводі, де з 1967 року обіймав посаду старшого художника. Створював кавові та чайні сервізи, чорнильні, туалетні набори, вази, тарелі тощо. Деякі твори майстра зберігаються у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва у Києві, Полтавських краєзнавчому і художньому музеях, Сумському й Харківському художніх музеях, Шевченківському національному заповіднику в Каневі, Диканському історико-краєзнавчому музеї.

8 лютого – Всесвітній день кіно

Засновано цей День (*Global Movie Day*) Академією кінематографічних мистецтв і наук у 2020 році з метою відзначати здатність фільмів залучати, з'єднувати й надихати людей у всьому світі. Проводиться він щороку *другої суботи лютого*, коли можна відзначити свої улюблені фільми й

поспілкуватися через соціальні мережі з членами Академії та кінематографістами.

Це не єдине професійне свято людей, які працюють у галузі кіновиробництва: 13 лютого – День народження кінокамери, 6 червня – День кінотеатру під відкритим небом, *другої суботи вересня* – День українського кіно, 28 грудня – Міжнародний день кіно.

11 лютого – Міжнародний день жінок і дівчат у науці ***(International Day of Women and Girls in Science)***

11 лютого представниці європейської наукової академічної спільноти відзначають Міжнародний день жінок і дівчат у науці. Генеральна Асамблея ООН (резолюція від 15.12.2015 A/RES/70/212), проголосивши 11 лютого цей день, запропонувала всім державам-членам, організаціям і органам системи ООН, іншим міжнародним і регіональним організаціям відзначати його. **Мета** – визнання повноцінного й рівного доступу до сфери науки, техніки та інновацій для жінок будь-якого віку як необхідної умови забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей жінок. За даними Інституту статистики ЮНЕСКО, лише 28% науковців у світі – жінки. В Україні серед науковців 45% жінок: вона посідає 12 місце за кількістю жінок-вчених у рейтингу серед 41 країни світу.

11 лютого – Всесвітній день безпечного Інтернету (*Safer Internet Day*)

Цю міжнародну подію відзначають *другого вівторка лютого* з 2004 року за підтримки Європейської комісії. В Україні День безпечного Інтернету відзначається з 2009 року. **Мета його проведення** – поширення знань про безпечне, відповідальне та позитивне використання цифрових технологій серед дітей та молоді.

13 лютого – Всесвітній день радіо (*World Radio Day*)

Радіо – це невід’ємна частина миру та стабільності, оскільки його аудиторія найбільша у світі. Радіосигнал можна зловити навіть там, де немає інтернету й телебачення. Свято радіо відзначається щорічно 13 лютого з ініціативи Іспанії, після проголошення його на 36-й Генеральній конференції міжнародної організації ЮНЕСКО від 3 листопада 2011 року. Саме в цей день у 1946 році вперше вийшло в ефір «Радіо ООН».

14 лютого – День Святого Валентина, або День усіх закоханих

Широкої популярності в Західній Європі це свято набуло після XV століття. За переказом, винахід «валентинки» приписують герцогу Орлеанському Шарлю, який, перебуваючи в англійському полоні, надсилав із лондонської в’язниці віршовані любовні послання своїй дружині. Одна з тодішніх «валентинок» нині зберігається в Британському Музеї.

14 лютого – Міжнародний день дарування книг ***(International Book Giving Day)***

Мета цього Дня, який єднає всіх, хто любить читати, – надихнути кожную людину подарувати книгу в бібліотеку, друзям, членам родини. Вважається, що в цей день мають об'єднатися всі ті, хто дарує книги, і всі, хто прищеплює любов до читання. Таку чудову добровільну ініціативу започаткувала у 2012 році засновниця сайту дитячої книги американка Еммі Бродмур, дякуючи цікавості одного з її синів. Вона вирішила на День святого Валентина подарувати книги не лише синові, а й тим дітям, які не мають можливості придбати власні.

Спеціально до Міжнародного дня дарування книг проєкт «ЧИТАЙ УКРАЇНСЬКОЮ» презентує добірку красиво оформлених і цікавих видань українською, які можна подарувати.

14 лютого – День любителів бібліотек (Library Lovers' Day)

Свято, що виникло в Австралії, отримало міжнародне визнання, пропонуючи унікальну можливість висловити вдячність і любов до цих храмів знань. Бібліотеки сьогодні – це більше, ніж просто сховища книг; це динамічний простір, який пропонує доступ до технологій, сприяє навчанню впродовж життя та слугує центром громади, освітнього закладу тощо.

День любителів бібліотек – це щира данина поваги установам, які сформували незліченну кількість умів і зберегли людські знання впродовж століть.

15 лютого – День комп'ютерника

Ця дата в просунутих інженерних колах визначена як професійне свято комп'ютерників, бо саме 15 лютого 1946 року американські військові інженери представили першу універсальну електронну обчислювальну машину ENIAC, яка була розроблена для вирішення одного із серйозних і потрібних завдань того часу – для обрахунку балістичних таблиць армії. Це вважається початком ери нових цифрових технологій.

Комп'ютерники сьогодні – не тільки розробники й аналітики комп'ютерних систем, програмісти й оператори різних комп'ютерних пристроїв. Це й інженери з автоматизованих систем керування, із супроводу баз даних, адміністратори серверів і багато інших, чий професійні обов'язки пов'язані з досконалим знанням комп'ютерної техніки й умінням вирішувати різноманітні завдання, коли без її застосування не можна обійтися. Саме тому в цей день маємо привітати всіх професіоналів комп'ютерної справи.

15 лютого – Всесвітній день управління інформацією

Відзначається ця подія на міжнародному рівні та проводиться щороку *третього четверга лютого*.

Сучасне управління інформацією – це інтеграція різних технологій, організаційних практик і людської діяльності, що виходить далеко за межі створення та керування даними. Також включає конфіденційність, контроль доступу, кібербезпеку, зручність подання інформації для користувачів та інші аспекти, що стали невіддільними в сучасних рішеннях.

Таким чином, сфера управління інформацією перетворилася на величезний комплекс рішень, важливих для планування роботи організацій різної величини та юрисдикції. Сучасні платформи управління інформацією забезпечують застосування цих рішень до різних сховищ даних і документів.

15 лютого – Міжнародний день дітей, хворих на рак

Міжнародний день дітей, хворих на рак, із 2003 року проводиться щорічно 15 лютого. На сьогодні вже до 40 країн світу під патронатом Міжнародного товариства дитячих онкологів і за ініціативою Міжнародної конфедерації організацій батьків дітей, хворих на рак (ІСССРО), беруть участь у заходах із підтримки «Дня дітей, хворих на рак». Навіть у деяких розвинених країнах світу смертність дітей від раку посідає друге місце після смертності від нещасних випадків. За умови своєчасної діагностики та правильного лікування, як стверджують медики, можна було б досягти до 90% випадків виживання дітей, хворих на рак.

15 лютого – День вшанування учасників бойових дій на території інших держав

Щорічно українці відзначають цей день (відповідно до Указу Президента від 11.02.2004 № 180/2004) як день пам'яті про тих, хто чесно виконував свій військовий обов'язок у локальних збройних конфліктах.

16 лютого – День єднання України

Ідея Дня єднання України виникла на початку лютого, коли взимку 2022 року Росія почала без пояснень стягувати свої війська до українського кордону. Світові ЗМІ активно писали про можливість військового вторгнення РФ до України. Однією з можливих дат називали 16 лютого. Українська влада закликала громадян країни не панікувати. Президент України оголосив 16 лютого (Указ від 15.02.2022 № 53/2022) Днем єднання України, щоб показати єдність українського народу, згуртованість його навколо національної ідеї та довести російським пропагандистам, що українці – це єдиний народ.

17 лютого – День спонтанного прояву доброти

День спонтанного прояву доброти (*Random Acts of Kindness Day*) – одна з недавніх ініціатив міжнародних благодійних організацій. Уперше його запровадили в американському місті Денвері в 1995 році. Та з кожним роком це свято набуває все більшої популярності, заохочує всіх робити спонтанні добрі справи, згадати про істинні цінності в житті, подарувати дітям щасливе дитинство й від щирого серця турботу людям похилого віку. А також це свято спонукає робити добрі вчинки не тільки 17 лютого, а й усі 365 днів упродовж року.

19 лютого – День Державного Герба України

Ця пам'ятна дата нагадує про встановлення державного символу України. Саме 19 лютого 1992 року Верховна Рада України затвердила Постановою від

19.02.1992 № 2137-XII Державний Герб України. Золотий Тризуб на синьому щиті – національний символ українців часів визвольних змагань ХХ століття.

Герб будь-якої держави є її найбільш відмітною емблемою. Зображення його має офіційний статус і використовується в офіційних документах країни, печатках, на грошових купюрах.

20 лютого – Всесвітній день соціальної справедливості

Свято було встановлено Генеральною Асамблеєю ООН (резолюція від 26.11.2007 № A/RES/62/10), відзначається з 2009 року. *Метою його є привернення уваги широкої громадськості, органів державного управління, організацій і компаній до вирішення на місцях проблем соціальної справедливості – запоруки стабільності та благополуччя суспільства.* В Україні відзначається згідно з Указом Президента від 04.11.2011 № 1021/2011.

20 лютого – Початок збройної агресії Російської Федерації проти України (2014)

Спланована заздалегідь збройна агресія Росії проти України розпочалася 20 лютого 2014 року з військової операції збройних сил РФ із захоплення частини території України – Кримського півострова, окремих районів Донецької та Луганської областей.

Ні досягнуті в подальшому за посередництва ОБСЄ, а також Німеччини та Франції Мінські домовленості, що з першого ж дня не виконувалися Росією, яка не припинила свою агресію та бойові дії, ні зустрічі в «Нормандському форматі» не привели до звільнення української території від тимчасової російської окупації. Замість реалізації досягнутих домовленостей РФ намагалася замінити процес мирного врегулювання наданням т. зв. «особливого статусу» тимчасово окупованим територіям Донецької та Луганської областей.

Розпочавши збройну агресію проти України, Росія порушила фундаментальні норми та принципи міжнародного права, низку двосторонніх і багатосторонніх договорів і угод.

20 лютого – День пам'яті Героїв Небесної Сотні

11 лютого 2015 року Указом Президента України № 69/2015 «Про вшанування подвигу учасників Революції гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні» в країні встановлено особливий пам'ятний день – «День Героїв Небесної Сотні», який відзначається щорічно 20 лютого.

Перші мітингувальники загинули від куль силовиків ще в січні 2014, але найгарячіше протистояння в центрі Києва відбувалося саме 18 – 20 лютого. Тоді від вогнепальної зброї загинуло близько сотні протестувальників. Героїв, які віддали своє життя за споконвічну мрію української нації – справедливу, демократичну й розвинену країну, назвали Небесною Сотнею.

20 лютого – 120 років від дня народження Уласа Самчука (1905 – 1987), українського письменника, публіциста, журналіста

Зарубіжні дослідники називали Уласа Самчука «українським Гомером», вказуючи, що він відкрив світові досі невідому Україну, одним із перших розповів світові про трагедію Голодомору 1932—1933 років. Автор шістнадцяти романів, серед яких трилогія «Волинь», «Гори говорять», «Марія», «Кулак», «Чого не гоїть вогонь», «На твердій землі»; збірки оповідань («Месники», «Віднайдений рай»); низки повістей, оповідань, статей з історії української драматургії й театрального мистецтва тощо.

21 лютого – Міжнародний день рідної мови (International Mother Language Day)

Відзначається щороку 21 лютого, починаючи з 2000 року. Про підтримку й захист мовної та культурної багатоманітності було проголошено на ХХХ сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО (26 жовтня – 17 листопада 1999 року, Париж).

Це всесвітнє свято засноване з метою сприяння багатому культурному й мовному різноманіттю. Наголошено, що багатомовність дає можливість зберегти не тільки унікальний погляд на нашу тисячолітню історію та культуру, але й виробити якнайширші підходи у сфері взаєморозуміння та людяності, що активно служить зміцненню солідарності, терпимості, розширенню взаєморозуміння, діалогу. Мова – це історія народу, його світогляд, інтелектуальний та духовний результат еволюції кожного етносу. Без своєї рідної мови, самобутньої культури немає народу, бо вона є важливим носієм цінностей, знань, які передаються від покоління до покоління. Саме тому це свято має ще й назву *Міжнародний день материнської мови*, яка нагадує про право кожного розмовляти рідною мовою у своїй країні.

21 лютого – 170 років від дня народження Тимофія Григоровича Лубенця (1855–1936), українського педагога

Тимофій Лубенець — діяч народної освіти, викладач Першої київської гімназії, директор народних училищ Київської губернії, керівник дослідної трудової школи в Пущі-Водиці. Активною діяльністю відзначився також у дошкільному вихованні: разом із дружиною створив у 1906 р. Київське товариство народних дитячих садків. Складені педагогом численні україномовні підручники та посібники для початкової школи відіграли значну роль у становленні національної освіти. Великою популярністю користувалися його підручники й для дорослих. Педагогічні праці Лубенця насичені величезною кількістю дидактичних і методичних рекомендацій, що й нині не втратили своєї актуальності.

24 лютого – Початок війни Росії проти України

Починаючи з листопада 2021 року, Російська Федерація активно накопичувала війська на кордоні з Україною на російській і білоруській території, а також на тимчасово окупованих територіях України, при цьому керівництво РФ запевняло у відсутності будь-яких намірів атакувати Україну.

24 лютого 2022 року Росія розпочала широкомасштабний військовий напад на Україну – президент РФ оголосив про початок т. зв. «спеціальної військової операції» під приводом здійснення т. зв. «демілітаризації та денацифікації України». Після цього, близько четвертої години ранку, були нанесені ракетні удари по всій території України, а російські війська здійснили неспровоковане широкомасштабне військове вторгнення на територію нашої держави. Народ України дав гідну відсіч агресорові вздовж усієї лінії фронту. Активний спротив із боку Збройних Сил України, сил територіальної оборони та українських громадян спричинив значні втрати російських окупантів і зламав плани Кремля щодо здійснення «бліцкригу», захоплення Києва та ключових міст і зміни влади в Україні.

25 лютого – 120 років із дня народження Павла Павловича Вірського (1905 – 1975), артиста балету, хореографа

Павло Вірський — соліст балету та балетмейстер Одеського театру опери та балету (1923–1931); балетмейстер та педагог-репетитор театрів опери та балету Одеси, Харкова, Дніпропетровська та Києва (1931–1937). Один із засновників (1937) Ансамблю пісні і танцю України (нині Національний заслужений ансамбль танцю України ім. П. Вірського), художнім керівником-директором якого працював від 1955 року і з яким здійснив турне країнами Європи та США; 1939–1945 – головний балетмейстер Ансамблю пісні і танцю Київського військового округу. Здійснив постановки більше десяти балетів, танцювальних сцен в операх, концертних програмах, побудованих на українських народних танцях. Створив хореографічну студію при Державному заслуженому ансамблі танцю України.

27 лютого – День цифрового навчання (*Digital Learning Day*)

День цифрового навчання було запроваджено у 2012 році в Сполучених Штатах Америки, а вже згодом свято поширилося по інших країнах і набуло міжнародного значення. Відзначається щороку в *останній четвер лютого* з метою звернути увагу на важливість використання цифрових технологій в освіті. Цифрова революція забезпечила людям безпрецедентний доступ до можливостей проводити навчання та наукові дослідження, застосовуючи цифрові пристрої. День цифрового навчання сприяє використанню сучасних інструментів у різних галузях знань. Він є дуже важливим для саморозвитку.

27 лютого – 100 років від дня народження Олександра Михайловича Біляєва (1925 – 2006), вченого, мовознавця, педагога

Олександр Біляєв — доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України, заступник директора НДІ педагогіки України, головний науковий співробітник Інституту педагогіки АПН України, головний редактор журналу «Українська мова і література в школі» (1970 – 1974), член редколегій науково-методичних журналів «Дивослово», «Урок української». Автор праць: «Шляхи підвищення ефективності уроку української мови в 5–7

класах», «Сучасний урок української мови», «Методика вивчення української мови в школі», підручників «Українська мова» для 5–11 класів.

28 лютого – Всесвітній день рідкісних захворювань

Всесвітній день рідкісних захворювань виник у 2008 році за участю EURORDIS і відзначається щорічно в *останній день лютого*. Основна його мета – підвищення обізнаності широкої громадськості про рідкісні захворювання, яких налічується понад 7000 різних видів, та їх вплив на життя людини.

28 лютого – Міжнародний день протидії булінгу (International Stand Up to Bullying Day)

Це глобальна ініціатива, що відзначається *двічі на рік, у лютому та листопаді* (третьої п'ятниці), з метою вирішення нагальної проблеми булінгу серед дітей, підлітків і навіть дорослих. Міжнародний день протидії булінгу нагадує, що булінг є поширеною проблемою, яка вимагає колективних дій. Об'єднавшись, підвищуючи обізнаність та вживаючи проактивних заходів, ми можемо створити світ, де кожен почуватиметься в безпеці, де його поважатимуть і цінуватимуть.

Використані джерела:

1. Свята та події у лютому 2025. URL : <https://daytoday.ua/lutyi-svyata-ta-podii/> .

2. Міжнародні дні ООН. URL: : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96_%D0%B4%D0%BD%D1%96_%D0%9E%D0%9E%D0%9D#:~:text=%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%9E%D0%9E%D0%9D%20%E2%80%94%20%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%20%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%96,%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%8C%20%D0%B2%D0%B8%D0%B1%D0%B8%D1%80%D0%B0%D1%94%D1%82%D1%8C%D1%81%D1%8F%20%D1%81%D0%B2%D0%BE%D1%8F%20%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%20%D0%B4%D0%BD%D1%8FD0%B4%D0%BD%D1%8F .

3. Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2024-2025 роках: Постанова Верховної Ради України від 21.12.2023. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/245200.html

Матеріали підготовлені:
Жеребкіною З., завідувачем бібліотеки,
Павловою Г., бібліотекарем,
Писаренко Т., методистом КВНЗ

«Харківська академія неперервної освіти»